

**120° ΠΡΑΚΤΙΚΟ**  
**του Διοικητικού Συμβουλίου**  
**του Σωματείου με την επωνυμία**  
**«Σύνδεσμος Δικηγορικών Εταιρειών Ελλάδος»**

Στην Αθήνα σήμερα, 13 Ιανουαρίου 2022 και ώρα 18:00 συνήλθε μέσω τηλεδιάσκεψης σε συνεδρίαση το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου με την επωνυμία «Σύνδεσμος Δικηγορικών Εταιρειών Ελλάδος», κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου του κ. Στάθη Ποταμίτη.

Παρόντα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου κ.κ. Στάθης Ποταμίτης, Κωνσταντίνος Βουτεράκος, Κωνσταντίνος Λαμπαδάριος, Νίκος Κορίτσας, Στέφανος Χαρακτινιώτης, Κατερίνα Καρατζά, Θεόδωρος Σκουζός, Σωτήριος Φέλιος, Ιωάννης Δρυλλεράκης, Αθανάσιος Γεωργιάδης και Πέτρος Φραγκίσκος.

Συνεπώς, το Διοικητικό Συμβούλιο ευρίσκεται σε απαρτία και εισέρχεται προς συζήτηση και λήψη απόφασης στα ακόλουθα θέματα της Ημερησίας Διάταξης:

**Θέμα 1° - Ενημέρωση για πρόσφατη απόφαση του ΣΤΕ για ασφαλιστικές υποχρεώσεις για την καταβολή εισφορών μισθωτού για απασχολούμενους συνεργάτες**

Το ΣΤΕ εξέδωσε προ ημερών απόφαση σχετικά με την απόδοση ασφαλιστικών εισφορών συνεργαζόμενων δικηγόρων, το σκεπτικό της οποίας δεν έχει καταστεί ακόμα διαθέσιμο προς μελέτη. Κατόπιν ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των μελών αποφασίσθηκε η μελέτη της απόφασης μόλις καταστεί διαθέσιμη και η ανάληψη πρωτοβουλίας από το ΔΣ για δράση, μελέτη παραμέτρων και πρόκληση νομοθετικής ρύθμισης εφόσον χρειαστεί και επαφή με τον ΔΣΑ για την κοινή επίλυση των προβλημάτων που τυχόν ανακύψουν.

**Θέμα 2°: Παρουσίαση του έργου και των εισηγήσεων της ομάδας εργασίας για τα προσωπικά δεδομένα**

Παρέστη κατά την συνεδρίαση του ΔΣ ο κ. Δημήτρης Αναστασόπουλος, Συντονιστής της Ομάδας Εργασίας για το σχολιασμό του Κώδικα Δεοντολογίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από Δικηγόρους, Δικηγορικές Εταιρείες και Δικηγορικούς Συλλόγους, ο οποίος παρουσίασε το έργο και τις εισηγήσεις της ομάδας εργασίας, όπως παρατίθενται στο Παράρτημα του Πρακτικού.

Σε συνέχεια της παρουσίασης της εισήγησης και συζήτησης επ' αυτής, το ΔΣ ευχαρίστησε θερμά όλα τα μέλη επιτροπής, ενέκρινε τις εισηγήσεις της και εξουσιοδότησε την Επιτροπή να επικοινωνήσει τα πορίσματά της στην κυρία Λίλιαν Μήτρου και στον ΔΣΑ για την σύνταξη του επόμενου σχεδίου του Κώδικα.

Τέλος ορίστηκε ως ημερομηνία της επόμενης συνεδρίασης του Δ.Σ. η 02.02.2022 και ώρα 18:00, η οποία θα λάβει χώρα μέσω τηλεδιάσκεψης.

Μη υπάρχοντος άλλου θέματος προς συζήτηση λύθηκε η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Στάθης Ποταμίτης

Πέτρος Φραγκίσκος

Στέφανος Χαρακτινιώτης

ΤΑ ΜΕΛΗ

Κατερίνα Καρατζά

Νικόλαος Κορίτσας

Κωνσταντίνος Λαμπαδάριος

Κωνσταντίνος Βουτεράκος

Σωτήριος Φέλιος

Θεόδωρος Σκουζός

Αθανάσιος Γεωργιάδης

Ιωάννης Δρυλλεράκης,

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

### **Εισήγηση προς το Δ.Σ. του ΣΔΕΕ της Ομάδας Εργασίας για το σχολιασμό του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγόρων για τα προσωπικά δεδομένα**

Με την από 14-10-2020 απόφαση του Δ.Σ του ΣΔΕΕ αποφασίστηκε η σύσταση Ομάδας Εργασίας για το σχολιασμό του Κώδικα Δεοντολογίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από Δικηγόρους, Δικηγορικές Εταιρείες και Δικηγορικούς Συλλόγους, ο οποίος εκπονήθηκε τον Ιούλιο του έτους 2020 για λογαριασμό της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας από το Εργαστήριο Νομικής Πληροφορικής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ, βάσει του άρθρου 40 του ΓΚΠΔ. Ο ως άνω Κώδικας τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Οκτώβριο του έτους 2020.

Ως μέλη της Ομάδας Εργασίας ορίστηκαν οι δικηγόροι Βασίλης Βουτσάκης, Ελίνα Γεωργίλη, Μιχάλης Κοσμόπουλος, Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος και Δημήτρης Αναστασόπουλος. Η πρώτη συνεδρίαση της Ομάδας Εργασίας έλαβε χώρα στις 19 Απριλίου 2021, οπότε και τέθηκε το πλαίσιο εργασιών της Ομάδας Εργασίας. Στις επόμενες συνεδριάσεις της Ομάδας εξετάστηκαν οι επιμέρους διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας, τα σχόλια των συναδέλφων που είχαν υποβληθεί στη διαβούλευση, ενώ αναζητήθηκαν πληροφορίες για το τι ισχύει σχετικά σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ήτοι αν έχουν συνταχθεί και εγκριθεί αντίστοιχοι Κώδικες Δεοντολογίας. Τέλος, διερευνήθηκε μέσω της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) αν στη χώρα μας έχουν εγκριθεί Κώδικες Δεοντολογίας για άλλους φορείς και συλλόγους.

Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ.1 του ΓΚΠΔ *«Τα κράτη μέλη, οι εποπτικές αρχές, το Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων και η Επιτροπή ενθαρρύνουν την εκπόνηση κωδίκων δεοντολογίας που έχουν ως στόχο να συμβάλουν στην ορθή εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των διάφορων τομέων επεξεργασίας και τις ειδικές ανάγκες των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων.»*. Συνεπώς, η εκπόνηση τέτοιων Κωδίκων είναι δυνατή και όχι υποχρεωτική.

Ο σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας περιγράφεται στο άρθρο 1 ως εξής *«1. Ο παρών Κώδικας έχει ως σκοπό να προσαρμόσει και (να) εξειδικεύσει τους κανόνες, τις αρχές και τις υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας*

Δεδομένων (εφεξής ΓΚΠΔ) και στον Ν.4624/2019 (ΦΕΚ Α' 137/29.08.2019), όπως ισχύει, στο πλαίσιο της άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος, συμβάλλοντας στην ορθή στην ορθή εφαρμογή του ΓΚΠΔ και στην ασφάλεια δικαίου. 2. Οι ρυθμίσεις του Κώδικα λαμβάνουν υπόψη τη φύση, τα ειδικά χαρακτηριστικά και το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. 3. Ο παρών Κώδικας αποσαφηνίζει τις υποχρεώσεις των Δικηγόρων ή/και των Δικηγορικών Εταιρειών και των Δικηγορικών Συλλόγων ως Υπευθύνων Επεξεργασίας, αλλά δεν υποκαθιστά τον ΓΚΠΔ και δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις ρυθμίσεις αυτού καθώς και της εκάστοτε ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας που τον συμπληρώνει ή/και εξειδικεύει.». Συνεπώς, ζητούμενο είναι αν πράγματι ο Κώδικας Δεοντολογίας καθιστά πιο κατανοητό τον ΓΚΠΔ για τους δικηγόρους και τις δικηγορικές εταιρείες και αν μέσω αυτού διευκολύνεται η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος.

Εν συνεχεία ακολουθούν οι επιμέρους διαπιστώσεις και παρατηρήσεις, όπως αυτές προέκυψαν από τις εργασίες της Επιτροπής.

#### **I. Η πρακτική στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης**

Αναζητήθηκε στα πλαίσια των εργασιών της Ομάδας, μέσω των εκπροσώπων μας στο CCBE, αν σε άλλες χώρες της Ευρώπης έχουν συνταχθεί και εγκριθεί αντίστοιχοι Κώδικες Δεοντολογίας, στα πλαίσια του ΓΚΠΔ. Λάβαμε απαντήσεις από τους δικηγορικούς συλλόγους 13 χωρών, οι οποίες συνοπτικά είναι οι κάτωθι:

- **Λουξεμβούργο:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, αλλά έναν οδηγό ορθής πρακτικής για τους δικηγόρους, στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.
- **Ουγγαρία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, εκτιμούν ότι επαρκεί ο Κώδικας τους για το δικηγορικού λειτουργήμα, ενώ ήδη από τον Ιανουάριο του 2019 ο Δικηγορικός Σύλλογος της Ουγγαρίας εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με τον ΓΚΠΔ, σύμφωνα με την οποία, μεταξύ άλλων, οι περισσότερες δικηγορικές εταιρείες δε χρειάζεται να ορίσουν DPO.
- **Αυστρία:** Είχαν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, ο οποίος όμως δεν εγκρίθηκε εν τέλει από την εκεί Αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και έτσι το σχέδιο του Κώδικα που είχε συνταχθεί αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός καλής πρακτικής για τους δικηγόρους.
- **Ολλανδία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, θεωρούν ότι οι δικηγόροι από μόνοι τους μπορούν να τηρούν τις προβλέψεις του ΓΚΠΔ.

- **Γερμανία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, έχουν ωστόσο από το 2019 εκδώσει ενημερωτικό οδηγό για τους δικηγόρους.
- **Φινλανδία:** βρίσκονται αυτό το χρονικό διάστημα στο στάδιο σύνταξης ενός Κώδικα Δεοντολογίας, επισημαίνοντας ωστόσο τις δυσκολίες που ενδεχομένως αντιμετωπίσουν και αυτοί ενώπιον της Αρχής προστασίας προσωπικών δεδομένων.
- **Σλοβακία:** Έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας από το έτος 2018, ο οποίος καταρχήν εγκρίθηκε από την αρμόδια Αρχή αλλά εν συνεχεία «πάγωσε», λόγω προβλημάτων που ανέκυψαν σχετικά με τις αρμοδιότητες της εκεί Αρχής.
- **Τσεχία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, έχουν εκδώσει όμως οδηγίες με υποδείγματα για τους δικηγόρους.
- **Αγγλία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας.
- **Ισπανία:** Είχαν κάνει μια προσπάθεια σύνταξης Κώδικα Δεοντολογίας ήδη πριν την έναρξη ισχύος του ΓΚΠΔ, η οποία εν συνεχεία θεωρήθηκε παρωχημένη. Δεν έχουν εγκαταλείψει την ιδέα σύνταξης Κώδικα αλλά δεν την έχουν προχωρήσει για την ώρα.
- **Λιθουανία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας και δεν διαφαίνεται πρόθεση τους να το κάνουν.
- **Ιταλία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, παρά μόνο κάποιες γενικές οδηγίες και έναν οδηγό για τους δικηγόρους με τις πιο συχνές ερωτήσεις για τον ΓΚΠΔ.
- **Εσθονία:** Δεν έχουν συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, θεωρούν ότι καλύπτονται από τους λοιπούς ισχύοντες Κώδικες για την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος.

Συνεπώς, από το σύνολο των δικηγορικών συλλόγων άλλων ευρωπαϊκών χωρών για τους οποίους λάβαμε στοιχεία, προκύπτει ότι μόνο σε δύο χώρες είχε γίνει προσπάθεια σύνταξης και έγκρισης από την οικεία Αρχή Κωδίκων Δεοντολογίας βάσει του άρθρου 40 ΓΚΠΔ, αλλά και στις περιπτώσεις αυτές η προσπάθεια αυτή δεν έχει εισέτι ολοκληρωθεί.

## **II. Η πρακτική στην Ελλάδα εν γένει**

Διερευνήθηκε επίσης αν έχουν εγκριθεί από την ΑΠΔΠΧ Κώδικες Δεοντολογίας δυνάμει του άρθρου 40 του ΓΚΠΔ που να αφορούν οποιαδήποτε άλλη

συλλογικότητα, φορέα, κλπ. Σύμφωνα με την ενημέρωση που λάβαμε από την ΑΠΔΠΧ μέχρι σήμερα μόλις δύο Κώδικες ενώσεων έχουν υποβληθεί προς έγκριση, οι οποίοι όμως δεν έχουν ακόμα εγκριθεί από την Αρχή, λόγω παρατηρήσεων που γίνονται επ' αυτών.

### III. Σχολιασμός επί μέρους διατάξεων του Κώδικα Δεοντολογίας

Ο Κώδικας Δεοντολογίας, όπως δημοσιεύτηκε και τέθηκε σε διαβούλευση, αποτελείται από τριάντα δύο (32) άρθρα και πέντε (5) κεφάλαια. Η πλειοψηφία των άρθρων αυτών μεταφέρει και αποτυπώνει το γράμμα και το πνεύμα των αντίστοιχων διατάξεων του ΓΚΠΔ. Εν προκειμένω, ως Ομάδα Εργασίας, ξεχωρίσαμε τις κάτωθι διατάξεις, οι οποίες κρίναμε ότι έχουν περισσότερο ενδιαφέρον τόσο σε ό,τι αφορά τις δικηγορικές εταιρείες ειδικότερα όσο και εν γένει, και επί των οποίων επαγόμεστε τα ακόμα:

- Στη διάταξη του **άρθρου 3.2** ορθώς αναφέρεται ότι *«Οι ρυθμίσεις του παρόντα κώδικα δεσμεύουν και τις Δικηγορικές Εταιρείες, οι οποίες αναφορικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενεργούν υπό την ιδιότητα του Υπευθύνου Επεξεργασίας»*.
- Στη διάταξη του **άρθρου 3.3** αναφέρεται ότι *«Σε περίπτωση που ένας Δικηγόρος που συμμετέχει σε μια Δικηγορική Εταιρεία αποδέχεται εντολές αυτοτελώς και διαχειρίζεται υποθέσεις, ως προς αυτές έχει την ιδιότητα του Υπευθύνου Επεξεργασίας»*. Εν προκειμένω θα πρέπει να διευκρινιστεί αν υπονοείται δικηγόρος εταίρος στην εταιρεία ή δικηγόρος συνεργάτης της εταιρείας, καθώς και αν αναφέρεται σε υποθέσεις εκτός της δικηγορικής εταιρείας [κατόπιν σχετικής διευκρίνισης από την κα Λίλιαν Μήτρου, βασική συντάκτρια του Κώδικα Δεοντολογίας, με την οποία συνεργάστηκε η Επιτροπή μας, δεν αφορά εταίρους].
- Στη διάταξη του **άρθρου 3.4** αναφέρεται ότι *«Οι Δικηγόροι που τελούν σε σχέση έμμισθης εντολής σύμφωνα με το άρθρο 42 του Κώδικα Δικηγόρων δεν συνιστούν υπεύθυνο επεξεργασίας αναφορικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζονται στο πλαίσιο και για τους σκοπούς της εκτέλεσης της σύμβασης που έχουν συνάψει με τον εντολέα και για λογαριασμό αυτού.»*. Η διάταξη αυτή, που οπωσδήποτε αφορά και πολλές δικηγορικές εταιρείες που απασχολούν δικηγόρους με έμμισθη εντολή, χρήζει επανεξέτασης, καθώς η θέση που εκφράζεται ότι δεν συνιστούν υπεύθυνο επεξεργασίας (επομένως συνιστούν εκτελούντα την επεξεργασία) έρχεται

κατά την άποψη μας σε αντίθεση με το **άρθρο 5 στοιχ.ε' του Κώδικα Δικηγόρων**, σύμφωνα με το οποίο «*Ο δικηγόρος κατά την άσκηση των καθηκόντων του διατηρεί την ελευθερία χειρισμού της υπόθεσης, δεν υπόκειται σε υποδείξεις και εντολές αντίθετες προς τον νόμο και μη συμβατές προς το συμφέρον του εντολέα του.*», το οποίο βεβαίως καταλαμβάνει και τους δικηγόρους που απασχολούνται με σχέση έμμισθης εντολής. Ομοίως κατόπιν σχετικής συζήτησης με την κα Μήτρου, κρίνεται ότι η ως άνω πρόβλεψη χρήζει επανεξέτασης, καθώς οι έμμισθοι δικηγόροι σε μια δικηγορική εταιρεία, και εν γένει, αποτελούν μέρος του υπευθύνου επεξεργασίας.

- Στη διάταξη του **άρθρου 3.9** αναφέρεται ότι «*Ο παρών Κώδικας δεν εφαρμόζεται σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των προσώπων που απασχολούνται με σχέση εργασίας ή έργου σε Δικηγόρο ή Δικηγορική εταιρεία*». Εν προκειμένω θα πρέπει να διευκρινιστεί ποια πρόσωπα ακριβώς υπονοούνται εν προκειμένω και, εφόσον εξαιρούνται, σε ποιο ρυθμιστικό πεδίο, στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ, υπάγονται.
- Στη διάταξη του **άρθρου 6.3 στοιχ.ε'** αναφέρεται ότι «*η ύπαρξη κατάλληλων μέτρων προστασίας που προτίθεται να λάβει ο Δικηγόρος ή η Δικηγορική Εταιρεία. Ειδικότερα, οι Δικηγόροι/δικηγορικές εταιρείες δεν επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλέξει, επεξεργαστεί ή έχουν στην κατοχή τους στο πλαίσιο και για τους σκοπούς μίας εντολής ή/και της παροχής νομικής υπηρεσίας, για τους σκοπούς που δεν σχετίζονται με αυτήν (την εντολή ή υπηρεσία), ιδίως στο πλαίσιο άλλης δίκης, εκτός εάν αφορά τον ίδιο εντολέα και αυτός έχει ενημερωθεί σχετικά και έχει δώσει τη συγκατάθεση του ή τον ίδιο αντίδικο σε συναφή υπόθεση κατά του ιδίου εντολέα, [ή σε μια συναφή μεταξύ αυτών των αυτών αντιδίκων, όπου όμως η χρήση των δεδομένων μπορεί να έχει έννομα αποτελέσματα υπέρ του εντολέα]*. Η διάταξη αυτή, η οποία κινείται στη σωστή κατεύθυνση, θα πρέπει να περιλαμβάνει κατά τη γνώμη μας ρητή αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας, την οποία ούτως ή άλλως υπονοεί, καθώς βάσει αυτής έχουν κριθεί τέτοιες περιπτώσεις μέχρι σήμερα από την ΑΠΔΠΧ.
- Στη διάταξη του **άρθρου 9.3** αναφέρεται ότι «*Οι Δικηγόροι / οι δικηγορικές εταιρείες επιτρέπεται να διατηρούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και πέραν του διαστήματος που απαιτείται για την εκπλήρωση του αρχικού σκοπού επεξεργασίας για τους σκοπούς της θεμελίωσης, άσκησης και υποστήριξης*

νομικών αξιώσεων. Σε κάθε περίπτωση το διάστημα τήρησης δεν θα υπερβαίνει τα είκοσι (20) έτη από το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι Δικηγόροι / οι δικηγορικές εταιρείες θα έπρεπε να διαγράψουν τα δεδομένα λόγω της εκπλήρωσης του αρχικού σκοπού.». Το διάστημα των είκοσι (20) ετών που αναφέρεται εν προκειμένω, πέραν του ότι τίθεται όλως γενικά, φρονούμε ότι είναι υπερβολικά μεγάλο. Σε κάθε περίπτωση έρχεται και σε αντίθεση με τη διάταξη του άρθρου 37 παρ.θ' του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, στην οποία αναφέρονται τα εξής «Ο Δικηγόρος που ανέλαβε την υπεράσπιση μιας υποθέσεως έχει την υποχρέωση να δώσει στον εντολέα του απόδειξη παραλαβής για τα έγγραφα που του εμπιστεύθηκε (αν του ζητηθεί) και να τα φυλάξει τουλάχιστον πέντε χρόνια μετά την περάτωση της υποθέσεως», και με την οποία θεωρούμε ότι θα πρέπει να εναρμονιστεί. Ιδιαίτερως, δε, χρήσιμο θα ήταν να συνταχθεί, ως παράρτημα στον Κώδικα Δεοντολογίας, πίνακας με όλες τις προθεσμίες παραγραφής ανά κλάδο δικαίου, οι οποίες θα μπορούσαν να ορίζουν και το χρονικό πλαίσιο τήρησης των δεδομένων από τους δικηγόρους και τις δικηγορικές εταιρείες.

- Στη διάταξη του **άρθρου 18.1 και 2** αναφέρεται ότι «1. Ο Δικηγόρος / Η Δικηγορική Εταιρεία δεν απαιτείται να διενεργεί εκτίμηση επιπτώσεων / αντικτύπου της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων και στα άλλα δικαιώματα και ελευθερίες των Υποκειμένων των δεδομένων. 2. Εφόσον κριθεί ότι απαιτείται η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων/αντικτύπου, αυτή περιλαμβάνει κατ'ελάχιστον τα ακόλουθα:...». Ωστόσο, στην **αιτιολογική σκέψη υπ'αρ.91** του ΓΚΠΔ αναφέρεται ότι «Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι είναι μεγάλης κλίμακας, εάν η επεξεργασία αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ασθενών ή πελατών ιδιώτη ιατρού, άλλου επαγγελματία του τομέα της υγείας ή δικηγόρου. Στις περιπτώσεις αυτές, η εκτίμηση αντικτύπου της προστασίας δεδομένων δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική». Θα πρέπει, επομένως, κατά τη γνώμη μας να τονιστεί ο όλως εξαιρετικός χαρακτήρας της ανάγκης διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου από δικηγόρους και δικηγορικές εταιρείες, καθώς επίσης και να τεθούν κάποια ελάχιστα κριτήρια για το πότε απαιτείται η διενέργεια της.
- Στη διάταξη του **άρθρου 19.1** αναφέρεται ότι «Ο Δικηγόρος / η Δικηγορική Εταιρεία ορίζει Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων, εφόσον οι βασικές

*δραστηριότητες του / της συνίσταται σε μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα.»*. Ομοίως θα πρέπει να τονιστεί ότι ο γενικός κανόνας είναι η μη υποχρέωση ορισμού DPO και μόνο κατ'εξάιρεση μπορεί να απαιτείται αυτό, όπως άλλωστε έχει επισημάνει σε σχετικές οδηγίες του και το CCBE. Επίσης, θα πρέπει να τεθούν κάποια ελάχιστα ενδεικτικά κριτήρια για το πότε υφίσταται η υποχρέωση αυτή.

- Στις διατάξεις του **άρθρου 20** γίνεται αναφορά στα μέτρα ασφαλείας που πρέπει να λαμβάνουν οι δικηγόροι και οι δικηγορικές εταιρείες για την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων, χωρίς ωστόσο να γίνεται, έστω ενδεικτική, παράθεση κάποιων εξ αυτών. Εν προκειμένω κατά τη γνώμη μας θα ήταν επιβοηθητικό και χρήσιμο για τους δικηγόρους να αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένα τεχνικά μέτρα που μπορούν οι δικηγόροι να λάβουν, ιδίως με αναφορά στη λεγόμενη «clean desk police» και σε άλλα παραδείγματα, όπως είναι η εγκατάσταση συναγερμού, όπου είναι αναγκαίο, η λήψη μέτρων ασφαλείας για τα κινητά και άλλα μέσα πληροφορικής, όπως πχ μέσα κρυπτογράφησης, η δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας, κλπ.
- Στη διάταξη του **άρθρου 29.2** αναφέρεται ότι «*Ο Δικηγορικός Σύλλογος με απόφαση της Ολομέλειας που λαμβάνεται ύστερα από εισήγηση του Προέδρου ορίζει Επιτροπή Εφαρμογής Κώδικα Δεοντολογίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αποστολή της οποίας αποτελεί:....*», ενώ στη διάταξη 29.3 έχει αφιεθεί για την ώρα κενή η σύνθεση της Επιτροπής. Δεδομένου ότι ο Κώδικας Δεοντολογίας θα έχει επιρροή σε πολλές δικηγορικές εταιρείες, ενδεχομένως περισσότερο από ό,τι στα μεμονωμένα δικηγορικά γραφεία, θεωρούμε ότι πρέπει να ζητηθεί από το ΣΔΕΕ η συμμετοχή εκπροσώπου του στην εν λόγω Επιτροπή.

#### **IV. Επίμετρο**

Από όσα ως άνω παρατίθενται, η Ομάδα Εργασίας καταλήγει στα κάτωθι συμπεράσματα:

Καταρχάς μέχρι στιγμής στην Ευρώπη, εξ όσων είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε κατά τα ανωτέρω, δεν έχει συνταχθεί και εγκριθεί αρμοδίως αντίστοιχος Κώδικας Δεοντολογίας σε άλλη χώρα. Όπως επίσης ούτε και στη χώρα μας έχει μέχρι στιγμής εγκριθεί από την ΑΠΔΠΧ Κώδικας Δεοντολογίας για άλλο φορέα ή σύλλογο. Αυτό

φρονούμε ότι είναι κάτι που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, τόσο ως προς το τελικό περιεχόμενο του Κώδικα όσο και ως προς το χρόνο υποβολής του στην ΑΠΔΠΧ προς έγκριση. Κύριος γνώμονας πάντα θα πρέπει να είναι η διευκόλυνση της ούτως ή άλλως επιβαρυσμένης καθημερινότητας των δικηγόρων και των δικηγορικών εταιρειών και όχι η επιβάρυνση τους με επιπλέον γραφειοκρατία.

Επιπλέον, ο Κώδικας Δεοντολογίας που εν τέλει θα εγκριθεί θα πρέπει να μην αφήνει περιθώρια διαφορετικών ερμηνειών ή και παρερμηνειών, εκθέτοντας ενδεχομένως τους δικηγόρους σε κινδύνους. Θα πρέπει να είναι σαφής κατά περιεχόμενο και να διευκολύνει/διασφαλίζει τους δικηγόρους κατά την τήρηση του. Στην κατεύθυνση αυτή κινούνται οι επιμέρους ως άνω παρατηρήσεις μας. Το τελικό κείμενο, δε, που θα διαμορφωθεί από την Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας θα πρέπει να τεθεί εκ νέου υπόψη του σώματος, ώστε να υπάρξουν, αν τυχόν χρειαστεί, επιπλέον παρατηρήσεις και προτάσεις.

Τέλος, θα ήταν ωφέλιμο και χρήσιμο για τους δικηγόρους να συνταχθούν και να τεθούν ως παραρτήματα από τους συντάκτες τον Κώδικα Δεοντολογίας υποδείγματα των εγγράφων που βάσει του ΓΚΠΔ είναι χρήσιμο, ή και αναγκαίο, να τηρούν οι δικηγόροι και οι δικηγορικές εταιρείες στα γραφεία μας (όπως είναι το αρχείο δραστηριοτήτων, η ρήτρα εμπιστευτικότητας, το αρχείο καταγραφής παραβιάσεων, κ.α.).

Για την Ομάδα Εργασίας

Βασίλης Βουτσάκης, Ελίνα Γεωργίλη, Μιχάλης Κοσμόπουλος,  
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος και Δημήτρης Αναστασόπουλος